

Araştırma Makalesi (Research Article)

BAĞCILIK VE TURİZM KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES CONDUCTED ON VITICULTURE AND TOURISM)**

Besim KARABULUT¹ (orcid.org/ 0000-0003-0198-8447)

Suat AKYÜREK^{2*} (orcid.org/ 0000-0002-8552-5695)

¹Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit Aydın Doğan Meslek Yüksekokulu, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Gümüşhane, Türkiye

²Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Gümüşhane, Türkiye

Özet

Bağcılık turizmi günümüzde kentsel nüfusun artmasıyla hem yeme içme hem de doğa ile iç içe olma deneyimi sunan yeni trendlerden biridir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Anadolu topraklarında bağcılık ve şarapçılık kültürü çok eskilere dayanmaktadır. Anadolu toprakları günümüzde de geniş bağ alanları ve zengin üzüm üretimi bakımından bağcılık turizmi kapsamında önemli fırsatlar sunabilmektedir. Gerek bağcılık gerekse turizm kapsamında gelirlerin artırılabilmesi, rekabet avantajı ve bölgesel kalkınmanın sağlanabilmesi ve bağcılık faaliyetlerinden katma değeri daha yüksek değerler elde edilebilmesi bakımından bağcılık turizminin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmada, yerli literatürde bağcılık ve turizmi konu alan çalışmaların birtakım parametreler dikkate alınarak bibliyometrik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece, yerli alanyazında bağcılık ve turizm kapsamında yapılan çalışmaların genel bir durum tespiti yapılabilmesi, yapılan bu çalışmaların hangi konular üzerine odaklandığı ve alanda ne tür eksikliklerin olduğunun ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen çalışmalara ULAKBİM, Dergipark, Google Akademik, Researchgate ve YÖK ulusal tez merkezi üzerinden ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında konuyla ilgili 61 çalışmaya ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında hem araştırmacılara hem de turizm sektörüne yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Bağcılık, Gastronomi, Bağcılık Turizmi, Bibliyometrik Analiz

Abstract

As urban populations increase, viticulture tourism offers both the experience of eating and drinking and of being interconnected with nature. In Anatolia, which has hosted many civilisations, viticulture and winemaking date back to ancient times. Today, Anatolian lands offer significant opportunities for viticulture tourism in terms of broad vineyard areas and rich grape production. Viticulture tourism needs to be developed to increase incomes within both viticulture and tourism, provide competitive advantages for regional development, and increase the value of viticulture activities. This study will examine research on viticulture and tourism in domestic literature, considering some parameters bibliometrically. Thus, it will analyse studies carried out within viticulture and tourism in domestic literature to reveal which subjects these studies focus on and what kind of deficiencies exist. The studies examined within the scope of the research were obtained through ULAKBİM, Dergipark, Google Scholar, Researchgate, and YÖK National Thesis Center. Within the scope of the research, 61 studies on the subject were consulted. After considering the findings obtained, suggestions for both researchers and the tourism sector were presented.

Keywords: Tourism, Viticulture, Gastronomy, Viticulture Tourism, Bibliometric Analysis.

* Sorumlu Yazar: suat.akyurek@gmail.com

**Bu makale 09-10 Mart 2022 tarihleri arasında düzenlenen Internatioanal Anatolian Grape Conference’de sözlü bildiri olarak sunulmuş ve kongre bildiri kitabında özet olarak basılan ‘Bibliometric Analysis of Studies on Viticulture and Tourism’ başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

DOI: 10.33083/joghat.2022.146

Giriş

Türkiye'nin cari açığını kapatmada turizm gelirleri elzem bir rol üstlenmektedir. Nitekim Türkiye'de turizm sektörü genellikle kıyı bölgelerde (Ege ve Akdeniz), deniz-kum-güneş ekseninde ve mevsimsel (yaz dönemi) yoğunluk gösteren bir yapıya sahiptir. Nitekim son yıllarda alternatif turizm çeşitleri geliştirilerek, tüm bölgelere yayılması ve 12 ay boyunca turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu yönde birçok plan ve proje hayata geçirilmekte, dünya turizm hareketleri takip edilerek, talep ve beklentilere göre niş turizm türleri destinasyonlarda geliştirilmektedir. Aynı zamanda turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı bir şekilde yürütülebilmesi için birtakım önlemler ve uygulamalar hayata geçirilmektedir. Bu kapsamda alternatif turizm türlerinin geliştirilme çabalarından biri de sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesidir. Bununla birlikte Çeken, Dalgın ve Çakır (2012) turistlerin sıradan deneyimler yerine yeni/farklı deneyimlere yöneldiğine dikkat çekerek, yeni yerler keşfetme, farklılık arama, doğayla daha fazla entegre olma gibi taleplerinin alternatif turizme yönelik ilgiyi artırdığını ileri sürmektedir. Bu bağlamda son yıllarda hem tarım sektörünün hem de turizm sektörünün geliştirilebilmesi için tarım ve turizmin entegre bir şekilde yürütüldüğü alternatif turizm çeşitleri dikkat çekmektedir (Akyürek ve Karabulut, 2017). Bunlardan biri de bağcılık (şarap) turizmidir. Özellikle son yıllarda bağcılık turizmine yönelik artan ilgiyle birlikte, birçok ülke bağcılık turizmini geliştirebilmek için yoğun çaba harcamaktadır. Türkiye bağcılık turizmi kapsamında önemli kaynaklara sahiptir ve şarap turizmi, bağ turizmi, bağ/şarap rotası ve bağ bozumu şenlikleri üzerine araştırmalar yapılmıştır. Fakat bağcılık turizmi faaliyetleri bakımından çalışmalar yapılmış olsa da dünya üzerinde yapılan çalışmalara göre yapılan çalışma sayısı yetersizdir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmanın temel amacı, ülkemizdeki bağcılık ve turizmi birlikte konu alan çalışmaların bibliyometrik analiz yoluyla incelenerek, konuyla ilgili genel bir durum tespitinin yapılmasıdır. Çalışmada ilk olarak bağcılık ve turizm literatürü incelenmiştir. Daha sonrasında çalışmanın amacı ve önemi, yöntemi, evren ve örnekleme açıklanmıştır. Akabinde araştırma sorularına yer verilmiş ve bulgular sunulmuştur. Son olarak tartışma, sonuç ve öneriler kısmı ile çalışma sonlandırılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Bağcılık ve Turizm

Bağcılık tüm dünyada yapılmaktadır ve yaklaşık olarak 10 binden fazla yetiştiriciliği yapılan üzüm çeşidi bulunmaktadır (Ünal, Sağlam ve Kırkaya, 2019). Dünyada ve ülkemizde tarımsal üretim bakımından önemli bir yere sahip olan bağcılığın geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Tarihin başından itibaren insan yaşamıyla birlikte bağcılığın yapıldığı üzüm çekirdeği kalıntıları ile ortaya çıkartılmıştır. Bu kalıntılar, alkollü içki yapımı için meyvelerin preslenmesi sonucu toplu halde bulunması, bizi şarabın günümüzden yaklaşık 10.000 yıl önce imal edilmeye başlandığının sonucuna vordurmaktadır (Oraman, 1972; Ağaoğlu, 1999). Aynı zamanda Mısırlıların M.Ö. 3000 yıllarında üzüm ve üzüm ürünlerinden yararlandıkları resimler bulunmaktadır (Janick, 2000). Çin'de ise bağcılık muhtemelen M.Ö. 2000'li yıllarda başladığı düşünülmektedir (Huang, 2000). Anadolu'da ise medeniyetin başlaması ile birlikte asmanın da görüldüğü bildirilmiştir. Hititler döneminde asma ve şarap ile ilgili kalıntılara rastlanmıştır. Arkeolojik kazılarda M.Ö. 1800-1550 yıllarına ait Anadolu'da bağcılığın çok gelişmiş olduğu ve günlük yaşamda ve dini merasimlerde şarabın kullanıldığı ortaya çıkarılmıştır (Oraman, 1965; Akşit, 1981). Bu dönemde üzümünden şarap yapımına başlanıldığı düşünülmektedir. Hititler içki kaplarına büyük önem vermişlerdir ve altından yaptıkları şarap sürahi, şarap kadehi ve eski şarap kapları günümüzde Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenmektedir (Orhan, Ergun ve Orhan, 2011). Yapılan araştırmalarda geçmişten günümüze üzüm yetiştiriciliğinin yapıldığı birçok yer olduğu görülmektedir. Asmanın ana vatanı olarak ise Kafkasya, Hazar denizinin güneyi ve Anadolu toprakları gösterilmektedir. Günümüzde de Anadolu, uygun doğal yapısı, bağcılık deneyimi ve kültürü, sahip olduğu toprak yapısı ve alanları ile bağcılık bakımından önemli potansiyele sahip ülkeler arasındadır (Kiracı ve Şenol, 2017). Nitekim bağcılığın anavatanı olarak kabul edilen Anadolu topraklarında birçok üzüm çeşidi ortaya çıkmıştır ve günümüzde yaklaşık olarak 1200'den fazla üzüm çeşidi bulunmaktadır (Semerci vd., 2015).

Türkiye dünya genelinde 2020 yılı verilerine göre 4.009.979 dekar alan ve 4.208.908 ton üretim miktarı ile üzüm üretiminde önde gelen ülkelerden biridir (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), 2022). Bağcılıkta üretim ticari olarak değerlendirme şekillerine göre sofralık, kurutmalık ve şaraplık olarak üç şekilde sınıflandırılmaktadır. Ege Bölgesi bağ alanı ve üretimi bakımından birinci sırada yer alırken, Karadeniz Bölgesi ise son sırada yer almaktadır. Ülkemiz bağ alanlarının %53'ünde sofralık, %32'sinde kurutmalık ve %15'inde şaraplık üzüm yetiştiriciliği yapılmaktadır. Yaş üzüm üretiminin %53'ü sofralık üzüm, %36'sı kurutmalık üzüm, %11'i şaraplık/şıralık üzüm olarak değerlendirilmektedir (TÜİK, 2022). Bunların yanı sıra pekmez, pestil, köme, sucuk, meyve suyu ve yaprakları gibi farklı değerlendirme şekilleri de vardır. Çeşitliliğin

ve üretimin bu denli fazla olduğu ülkemizde bağcılıktan sadece tarımsal olarak yararlanmanın yanında alternatif turizm türlerinden biri olan bağcılık (şarapçılık) turizminde de yararlanmak gerekmektedir. Anadolu barındırdığı kültürel, tarihi, iklimsel ve tarımsal birikimleriyle bağcılık, şarap üretimi ve şarabın turizme sunulması bakımından önemli potansiyel teşkil etmektedir (Duran, Eryücel ve Özcan, 2019). Üzüm bağları, ziyaretçilerine dinlenme, rutinden uzaklaşma, yeni yerler keşfetme, yöresel ürünleri tanıma-tatma, bağ manzarasından faydalanma, şarap tesislerini görme, bağ bozumuna katılma, üretim sürecini izleme, yerel şarapları tatma gibi fırsatlar sunabilmektedir. Özellikle üzüm bağları şarap dışında yeşilliği, dinginliği ve manzarasıyla doğa içerisinde vakit geçirmek isteyen turistler/ziyaretçiler için de önemli fırsatlar sunabilmektedir (Erhan, 2021; Kasaroğlu vd., 2021). Ziyaretçilerine rahatlatıcı bir deneyim yaşama fırsatı sunan bağcılık turizmi faaliyetleri, bölgesel kalkınmanın sağlanabilmesi ve kırsal bölgelerde ikamet edenlerin yaşam kalitesinin artırılabilmesi için önemli role sahiptir (Oyan ve Akdağ, 2020; Rachão vd., 2021).

Literatürde bağcılık ve turizm faaliyetleri; bağcılık turizmi, şarap turizmi, bağ turizmi, önoturizm, bağ ve şarap turizmi gibi farklı isimlerle kullanılmaktadır. Bununla beraber bağcılık ve turizm faaliyetleri gastronomi turizmi, agro-turizm, kırsal turizm, kültür turizmi, yaratıcı turizm gibi turizm çeşitleri ile yakından ilişkilendirilmektedir. Kavram olarak tüm turistik faaliyetlerini (bağ gezileri, üretim alanları, bağ ile ilgili gastronomik değerler) kapsamı nedeniyle çalışmada bağcılık turizmi isminin kullanımı tercih edilecektir.

Bağcılık faaliyetlerinin önümüzdeki yıllarda daha da önemli olacağı düşünüldüğünde (Özışık Yapıcı, 2021; García-Rodea vd., 2022) bağcılık ve turizm, gerek tarım gerekse turizm sektörünün merkezinde olacak bir turizm çeşidi olarak kabul edilebilir. Bağcılık turizmi, üzüm şarabının tadına bakmanın ve/veya üzüm şarabı bölgesinin özelliklerini deneyimlemenin ziyaretçiler için en önemli motive edici faktörler olduğu ve bu amaçla üzüm bağlarını, şarap imalathanelerini, şarap festivallerini ziyaret etmesi olarak tanımlanabilir (Hall ve Macionis, 1998). Bu bağlamda başta üzüm bağları, şarap imalathaneleri, bağcılıkla ilgili ürünlerin satış noktaları, şarap mahzenleri olmak üzere bağbozumu, şarap festivalleri, bağ ve şarap müzeleri, şarap tadım etkinlikleri ve kursları vb. bağcılık turizminin temel turistik ürünleri olarak değerlendirilmektedir.

Bağcılık ve turizm faaliyetlerinin entegre bir şekilde yürütülmesi hem destinasyonlar hem de üreticiler açısından önemli katkılar sağlayabilmektedir. Bölge halkına sosyo-ekonomik bakımdan katkı sunması, alışlagelmiş tarımsal faaliyetlerin ve geleneksel kültürün uygulanması ve gelecek nesillere aktarılması bağcılık turizminin başlıca çıktılarıdır (Köse ve Çelik, 2017; Gómez vd., 2019; Erhan, 2021; García-Rodea vd., 2022). Özellikle sürdürülebilir turizm ortamı oluşturmaya ve çevresel boyutlarda katkı sağlamaya, bağcılık turizmine yönelik arz olanaklarının artmasında önemli etkenlerdir (Oyan ve Akdağ, 2020). Bağcılık turizmi, çevresel boyutlarının yanı sıra bölgelerin ekonomik ve sosyal temellerinin sürdürülmesine katkı sağladığı için ulusal ve bölgesel sürdürülebilir turizm-kalkınma planlarında önemli bir rol oynamaktadır (Hall ve Mitchell, 2000). Bağcılık turizmi, yerel üretimin satışına yardımcı olmanın ve yeni istihdam alanları yaratmanın yanı sıra, uzmanlaşmış restoranlar ve oteller gibi yeni turizm işletmelerinin/tesislerinin kurulmasına da katkıda bulunmaktadır (Var, Kaplan ve Yurt, 2006). Bu turizm çeşidi sayesinde bağcılığın yapıldığı veya şarabın üretildiği bölgelerde rekabet üstünlüğü elde edilebilmekte, yerel girişim ve kaynak kullanımı sağlanabilmekte ve sürdürülebilir şekilde turizm faaliyetleri gerçekleştirilebilmektedir (Kasaroğlu vd., 2021).

Turizmin bir alanı olarak bağcılık turizmi, yeni deneyimsel örneklemelerin, bilgi yönetiminin, trendlerin, yaklaşımların, yöntemlerin ve zorlukların geliştirilmesine önemli teorik ve pratik katkılar sağlayabilir (Santos vd., 2021). Bu bağlamda bağcılık turizmi pek çok ülkede talep gören bir turizm çeşididir (Köse ve Çelik, 2017). Gastronomi turizminin bir türü olarak kabul edilen bu turizm çeşidi, ziyaret edilen bölgenin sosyal ve kültürel mirası konusunda bilgiler sunabilmektedir (Karakayalı ve Kanca, 2021). Özel ilgi turizmi kapsamında her geçen yıl daha fazla turistlerin ilgisini çeken bu turizm türü, otantik bir deneyim yaşama fırsatı sunması bakımından (Oyan ve Akdağ, 2020) turistlerin ilgisini her geçen gün daha fazla çekebilmektedir. Özellikle şarap üretimi ile ön plana çıkan üzüm, şarap dışında mutfak kültüründe de önemli rol oynamaktadır ve çeşitli gastronomik ürünlerin geliştirilmesinde başat bir öneme sahiptir. Öyle ki Acuner ve Keskin (2022) Karadeniz Bölgesi'nin Orta ve Doğu sahil şeridinde yer alan illerde yaptıkları çalışmada, bölgede yetişen kokulu üzüm kapsamında gastronomi rotalarının oluşturulmasının mümkün olduğunu ve böylece bölge çekiciliğinin arttırılabileceği ve bölge imajının gelişmesine katkı sağlanabileceğini ifade edilmektedir. Bu bağlamda şarap dışında üzümünden elde edilen gastronomik ürünler ile birlikte, bağ alanları, üretim tesisleri, bağbozumu şenlikleri ve festivalleri bağcılık turizmini daha da değerli kılmaktadır.

İnsanların yüzyıllardır şaraba olan ilgisi, şarabın üretimi, kültürü ve dini etkisi çeşitli rotaların bağcılık turizmi açısından gelişmesini ve bilinmesini mümkün kılmıştır (Yılmaz ve Akay, 2020). Öyle ki bağcılık turizmi, son yıllarda birçok ülkede hızla gelişmektedir. Sadece şarabı meşhur diye turistler tarafından tercih edilen

destinasyonlar bulunmaktadır. Bu bağlamda bağcılık ya da şarap üretiminde ünlü olan destinasyonların yönetici ve pazarlamacıları bu gelişmelerin farkında olup, bağcılık turizminin geliştirilebilmesi için çeşitli stratejiler geliştirmekte ve uygulamaktadırlar (Duran vd., 2019). Dünyada öne çıkan bağcılık turizmi destinasyonlarından bazıları şunlardır: Napa Vadisi (ABD), Toskana, İtria Vadisi (İtalya), Bordo, Loire Vadisi (Fransa), Barossa Vadisi, Hunter Vadisi (Avustralya), Rioja (İspanya), Douro Vadisi (Portekiz) gibi... Türkiye’de ise üzüm yetiştiriciliği açısından önde gelen bölgeler, Marmara, Ege ve Orta ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleridir. Özellikle Urla, Trakya, Denizli, Kapadokya ve Bozcaada’da bağcılık turizmi kapsamında faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Son yıllarda gastronomi turizmine yönelik artan ilgiyle birlikte, tarım ve turizm daha fazla ilişkilendirilmektedir. Bu ilişkilerden biri de bağcılık ve turizm faaliyetleridir. Özellikle Fransa, İtalya, İspanya, Portekiz, Amerika, Avustralya gibi ülkelerin sahip olduğu üzüm bağlarını sadece tarımsal ürün elde etmek için kullanmaması, bununla birlikte önemli birer turistik cazibe merkezlerine dönüştürmesi uluslararası alanyazında konuyla ilgili birçok araştırma yapılmasını sağlamıştır. Türkiye, şaraplık üzüm üretimi bakımından diğer ülkeler ile kıyaslandığında İspanya, Fransa ve İtalya’nın ardından 4. sırada yer almaktadır. Bağ arazisi yönünden ise dünyada 4. sırada bulunmaktadır. Nitekim İspanya, Portekiz ve İtalya’da üretilen üzümlerin %90’ı şaraba dönüştürülürken, Türkiye’de bu oran %2’lerde kalmaktadır (Özdamar, 2017’den akt. Duran vd., 2019). Sonuç olarak Türkiye bağcılık kapsamında zengin bir potansiyele sahip olmasına rağmen bağcılık turizmi kapsamında mevcut potansiyelin yeterince kullanılmadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte ilgili yerli alanyazın incelendiğinde konuyla ilgili çok fazla çalışmaya rastlanılamaması dikkat çekicidir. Bu kapsamda yapılan bu çalışma ile yerli alanyazında yapılan çalışmaların genel profilinin belirlenmesi ve ne tür konular üzerinde odaklanıldığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Böylece belirlenen birtakım parametreler ışığında konuyla ilgili genel bir durum değerlendirmesinin yapılması sağlanacak ve gelecekte konuyla ilgili ne tür çalışmaların yapılabileceği tartışılacaktır. Özellikle konuyla ilgili yapılmış kapsamlı bir çalışmanın olmayışı nedeniyle çalışmanın bu konuda çalışacak araştırmacılara rehber olacağı öngörülmektedir.

Yöntem

Yapılan bu çalışmada, geçmişten günümüze yerli alanyazında “bağcılık ve turizm” konu alan çalışmaların belirlenen araştırma soruları kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sorularına yanıt bulabilmek için bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Bibliyometrik çalışmaların ilk kanıtı 1873 yılına kadar uzanmakla birlikte özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygınlaştığı ifade edilmektedir (Andrés, 2009). Günümüzde ise birçok disiplin alanında kullanılan bu analiz, turizm alanında da sıklıkla başvurulmuş bir analiz yöntemidir. Bibliyometrik analizi inceleyen ilk araştırmacılar arasında biri olan Pritchard (1969) bibliyometriyi; “veri tabanlarından elde edilen veriler (kitap, makale, bildiri vb.) kullanılarak çeşitli istatistiksel ve matematiksel yöntemlerle analiz yapma” şekli olarak açıklamaktadır. Bibliyometrik araştırmalar; belirli bir konu hakkında yapılan çalışmaların atıf sayıları, anahtar kelimeleri, yazar bilgileri, konuları, araştırma yöntemleri gibi verileri inceleyerek, ilgili araştırma konusunun ilerlemesini değerlendirmek ve izlemek için kullanılan bir yaklaşımdır (Yeşilyurt ve Koçak, 2018). Andrés’e (2009) göre bibliyometrinin amacı, temel olarak belirli bir alandaki bilimsel literatürü değerlendirmektir. Bu kapsamda bu çalışmanın da temel amacı, bağcılık ve turizm konusu üzerine yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik analiz yoluyla incelenmesidir. Araştırma kapsamında veri toplama kaynağı olarak konuyla ilgili yapılmış önceki çalışmalar kullanıldığı için herhangi bir etik kurul raporu gerekmemektedir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini “bağcılık ve turizm” ile ilgili yapılan tüm akademik çalışmalar oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise “bağcılık ve turizm” ile ilgili yerli alanyazında yapılan çalışmalar (makale, tez, bildiri ve kitaplar) oluşturmaktadır. Özellikle konuyla ilgili yapılan makaleler çalışmanın temel olarak üzerinde durduğu kısımdır. Çünkü Hall (2011) bibliyometrik analizin pek çok yayın türüne uygulanabildiğini nitekim ana odağının incelenen konuyla ilgili makalelere dayandığını belirtmektedir. Bununla birlikte konuyla ilgili tez, kitap ve bildirilerde çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Yerli alanyazında konuyla ilgili çalışmalara ulaşabilmek için ULAKBİM, Dergipark, Google Akademik, Researchgate ve YÖK ulusal tez merkezi kullanılmıştır. İlgili çalışmalara ulaşabilmek için “bağcılık ve turizm”, “bağcılık ve gastronomi”, “şarap turizmi”, “bağcılık turizmi”, “bağ turizmi”, “bağ bozumu” ve “bağ rotası” anahtar kelimeleri taratılmıştır. 22.02.2022-01.03.2022 tarih aralığında, ilgili anahtar kelimelerinin taratılması sonucunda 32 adet makaleye, 13 adet teze, 10 adet bildiriye ve 6 adet kitap/kitap bölümüne ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan her bir çalışma önceden belirlenen sorulara bağlı kalınarak incelenmiş ve bibliyometrik analize tabi tutulmuştur.

Her bir soruya yönelik elde edilen bulgular, Excel programı ile analiz edilmiştir. Bununla birlikte, bağcılık ve turizm çalışmalarının konu dağılımları ve çalışmalarda kullanılan anahtar kelimeler kelime bulutu (Word Art) yardımıyla sunulmuştur.

Araştırma Soruları

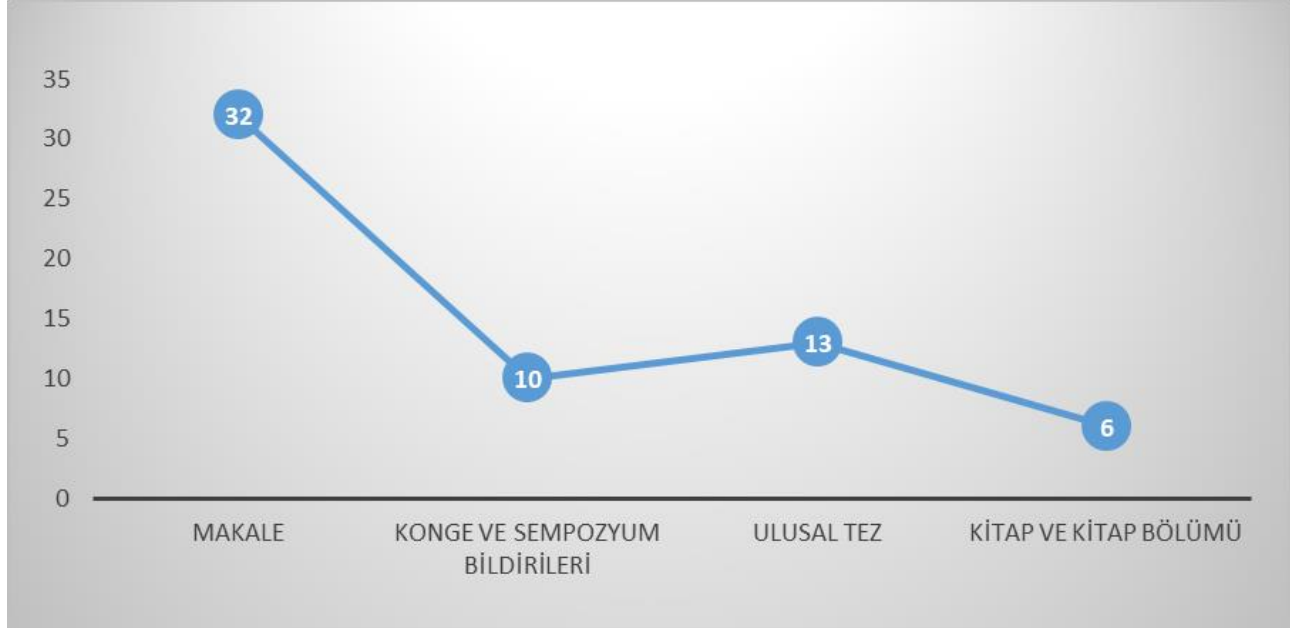
Belirli bir alandaki genel üretkenliği ortaya koyabilmek için bibliyometrik çalışmalar tercih edilmektedir. Bununla beraber bibliyometrik çalışmalar araştırmacıların, dergilerin, ülkelerin veya diğer performans düzeylerinin verimliliğini değerlendirmek için de kullanılabilir. Nitekim bibliyometrik çalışmaların amacına bağlı olarak bibliyometrik göstergeler özenle seçilmelidir (Andrés, 2009). Yapılan bu çalışmada da, aşağıda yer alan araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1. Bağcılık ve turizm kapsamında yıllara göre yayımlanmış çalışma sayısı ve çalışma türleri nedir?
2. Yapılan çalışmaların bölgelere göre dağılımları nasıldır?
3. Yayımlanan çalışmaların dergilere, kongre/sempozyumlara göre dağılımları nasıldır?
4. Yayımlanan çalışmaların konularına göre dağılımları nasıldır?
5. Yayımlanan çalışmaların benimsedikleri araştırma yöntemleri ve kullanılan veri toplama ve analiz teknikleri nelerdir?
6. Çalışmaların yazar sayısına göre dağılımları nasıldır?
7. Yazarların çalıştıkları kurum ve bölümlerine göre dağılımları nasıldır?
8. Yayımlanan makalelerde kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?

Bulgular

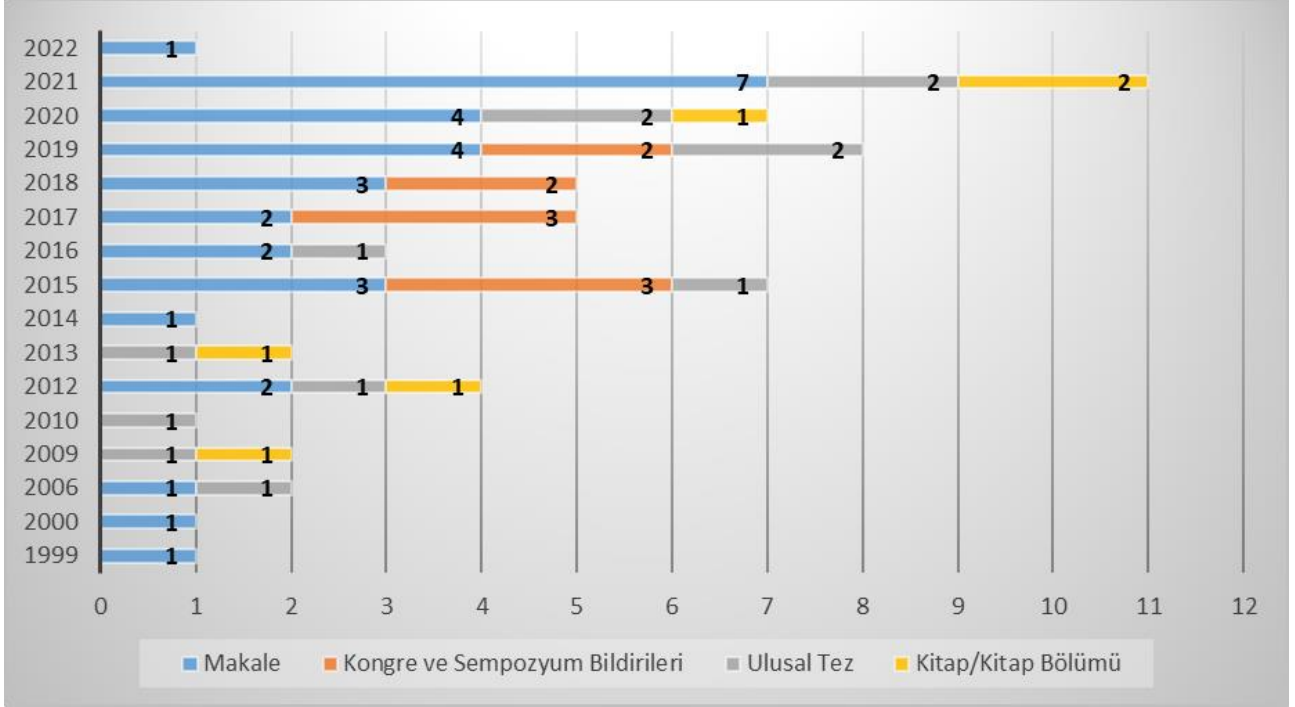
Araştırma kapsamında, farklı veri tabanlarından taratılarak konuyla ilgili belirlenen çalışmalar bu kısımda analiz edilmiştir. Türkiye’de bağcılık ve turizm kapsamında yapılmış toplam 61 çalışmaya ulaşılmıştır. Her bir çalışma ile ilgili bibliyometrik bilgilere aşağıda yer verilmektedir.

Şekil 1. Çalışmaların Yayın Türlerine Göre Dağılımları

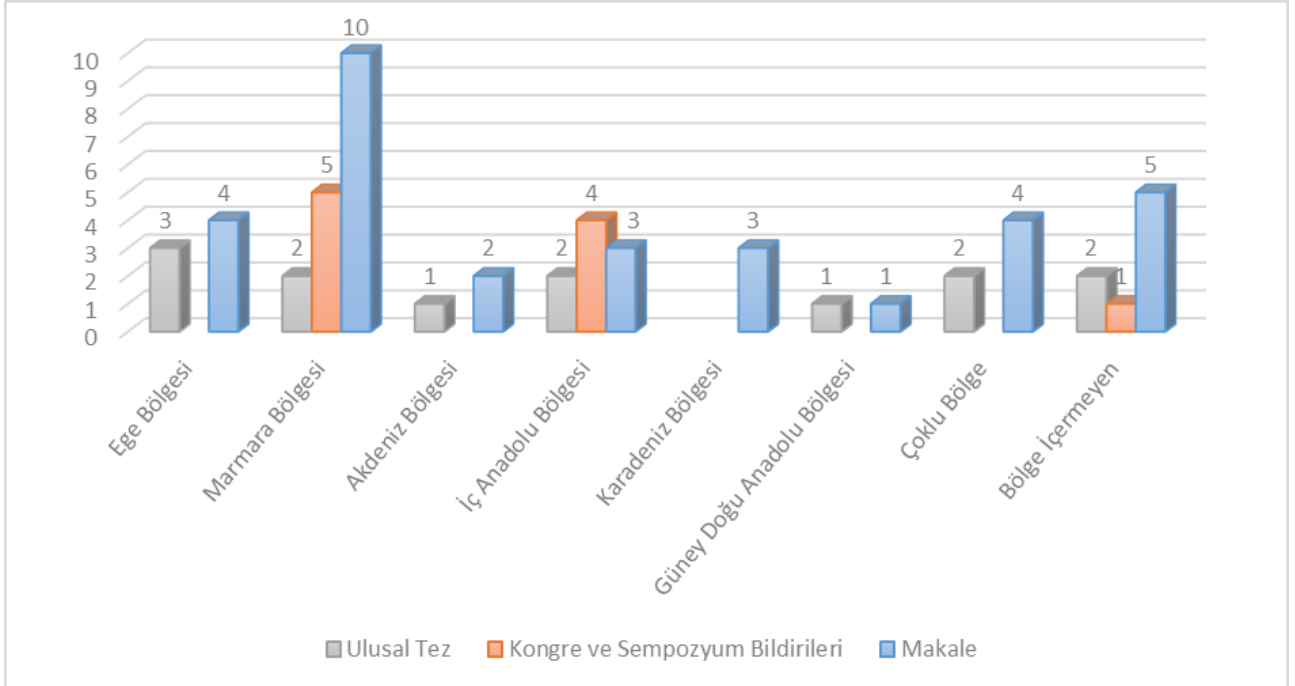
Şekil 1’de bağcılık ve turizm kapsamında yapılan araştırmaların yayın türlerine göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre yerli alanyazında konuyla ilgili toplam 32 makale (%52.46), 10 bildiri (%16.39), 13 tez (%21.31) ve 6 kitap/kitap bölümü (%9.84) bulunmaktadır. Hazırlanan tezlerin 12 tanesi yüksek lisans düzeyinde iken sadece 1 tanesi doktora düzeyinde hazırlanmıştır.

Şekil 2. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2’de Türkiye’de bağcılık ve turizmi konu alan çalışmaların yıllara göre sayılarına yer verilmektedir. Türkiye’de konuyla ilgili ilk çalışma 1999 yılında (1 adet makale) gerçekleştirilmiştir. 2012 yılına kadar ise konuyla ilgili yapılan çalışmalar sınırlı sayıda kalmıştır. Hatta bazı yıllar konuyla ilgili hiçbir çalışma yapılmadığı görülmüştür. 2012 yılından itibaren ise konuyla ilgili yapılan çalışmaların sayısının yıllara göre arttığını söylemek mümkündür. 2021 yılına gelindiğinde ise konuyla ilgili toplam 11 çalışma gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3. Yapılan Çalışmaların Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımları

Şekil 3’te konuyla ilgili yapılan çalışmaların çalışma sahaları bölgelere göre sınıflandırılmaktadır. Buna göre en fazla çalışma Marmara Bölgesinde (17 çalışma) yapılmıştır. Bunu, 9 çalışma ile İç Anadolu Bölgesi takip etmektedir. Yapılan çalışmaların 6 tanesi birden fazla bölgeyi kapsayacak şekilde yapılmıştır. Çalışmaların 8

tanesinde ise herhangi bir bölge belirtilmemiştir. Bununla birlikte, Doğu Anadolu Bölgesinde konuyla ilgili yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Tablo 1. Makalelerin Yayımlandığı Dergilere Göre Dağılımları

Dergi	Yayın sayısı
Journal of Tourism and Gastronomy Studies	8
Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research	2
Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi	2
Türk Turizm Araştırmaları Dergisi	2
Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics	1
Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi	1
Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi	1
Turizm ve Araştırma Dergisi	1
Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi	1
The Journal of Academic Social Science Studies	1
Int. Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic	1
Doğu Coğrafya Dergisi	1
Van YYÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1
Eko-Gastronomi Dergisi	1
Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi	1
KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi	1
e-Review of Tourism Research	1
Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi	1
Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi	1
Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi	1

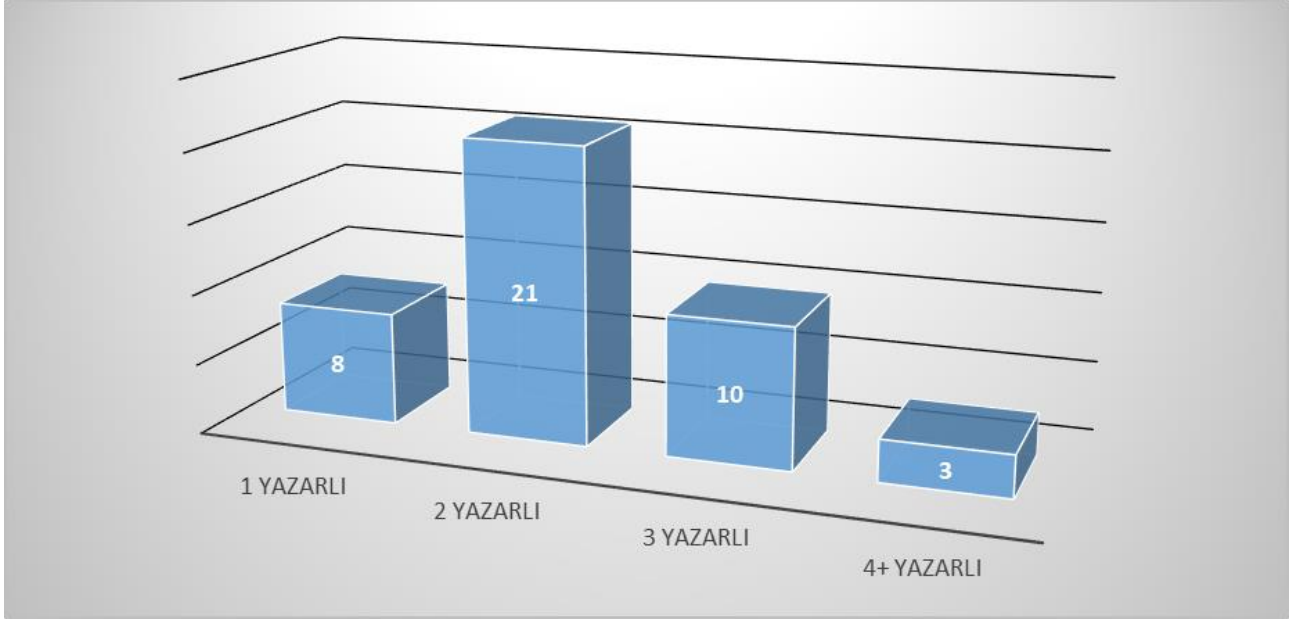
Tablo 1’de konuyla ilgili yapılan makalelerin yayımlandıkları dergilere göre dağılımları yer almaktadır. Konuyla ilgili makaleler 22 farklı dergide yayımlanmıştır. En fazla makale (8 makale) “Journal of Tourism and Gastronomy Studies” isimli dergide yayımlanmıştır. Bunu “Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research”, “Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi” ve “Türk Turizm Araştırmaları Dergisi” takip etmektedir.

Tablo 2. Bildirilerin Yayımlandığı Kongre/Sempozyumlara Göre Dağılımları

Kongre/Sempozyum	Yayın sayısı
16. Ulusal Turizm Kongresi	2
18. Ulusal Turizm Kongresi	1
19. Ulusal Turizm Kongresi	1
20. Ulusal Turizm Kongresi	1
III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi	1
IV. Uluslararası Gastronomi Turizmi kongresi	1
I. Uluslararası Turizmde Yeni Jenerasyonlar ve Yeni Trendler Konferansı	1
International West Asia Congress of Tourism Research	1
The First International Congress on Future of Tourism	1

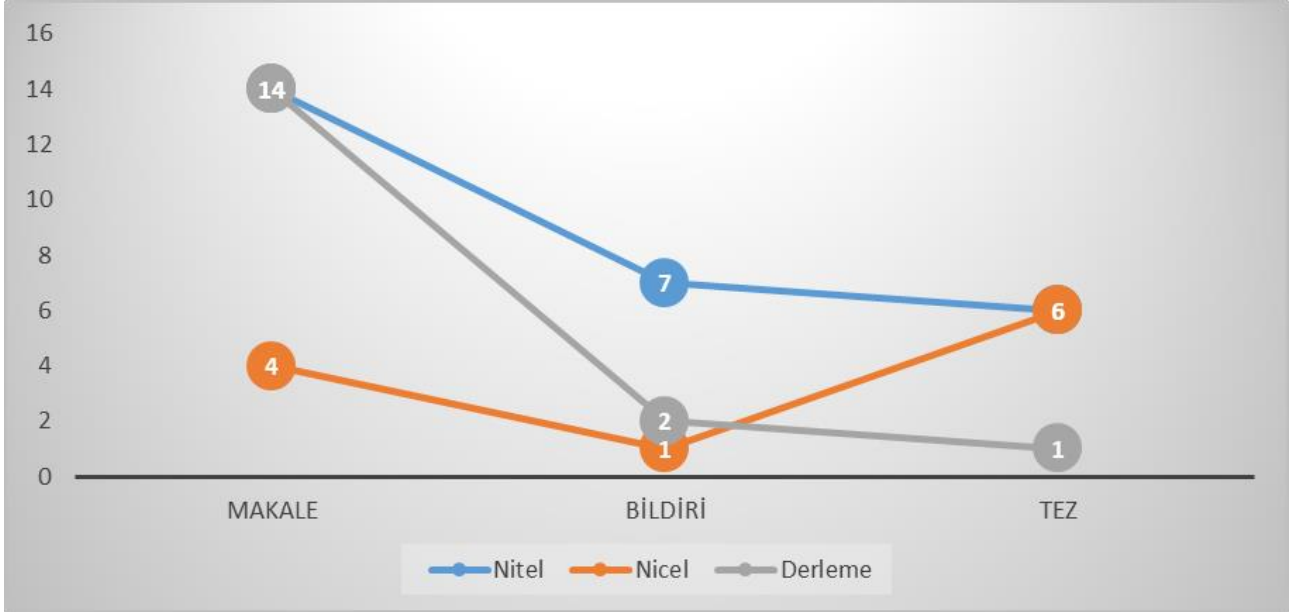
Tablo 2’de bağıklık ve turizmi konu alan toplam 10 bildiriye ulaşılmıştır. Bildirilerin yarısı (%50) her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen ulusal turizm kongresinde sunulmuştur.

Şekil 4. Çalışmaların (Makale ve Bildiriler) Yazar Sayılarına Göre Dağılımları

Şekil 4'te yapılan çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre en fazla iki ortak yazarlı çalışma (21 adet) yapılmıştır. Çalışmaların 10 tanesi 3 ortak yazarlı, 8 tanesi tek yazarlı ve 3 tanesi ise 4 ve üzeri ortak yazar tarafından yapılmıştır.

Şekil 5. Çalışmalarda Benimsenen Araştırma Yöntemleri

Yapılan çalışmalarda kullanılan yöntemler Şekil 5'de yer almaktadır. Buna göre makalelerin 14 tanesi nitel, 4 tanesi nicel yöntem kullanılarak yapılmıştır. Kalan 14 makale ise derleme (literatür taraması) olarak hazırlanan makedir. Bildirilerde ise 7'si nitel, 1 çalışma nicel ve kalan 2 bildiri ise derleme şeklinde yapılmıştır. Konuyla ilgili yazılan 13 tezin 6'sı nitel, 6'sı nicel ve 1 tanesi derleme şeklinde hazırlanmıştır.

Tablo 3. Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Teknikleri

Veri Toplama Yöntemi	Makale	Bildiri	Tez	Toplam
Görüşme	13	6	7	26
İkincil kaynak	16	4	4	24
Anket	5	1	5	11
Gözlem	2	2	1	5

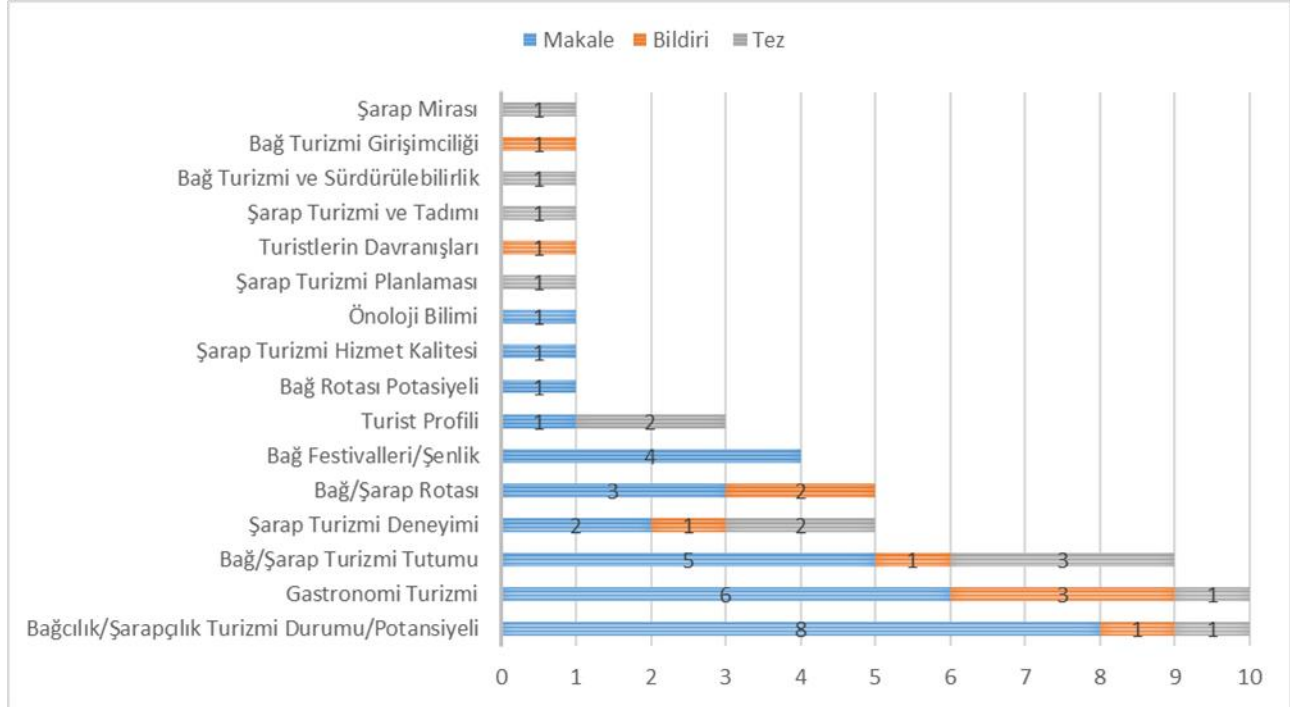
Tablo 3’te yapılan çalışmalarda (makale, bildiri ve tezler) kullanılan veri toplama tekniklerine yer verilmektedir. Buna göre konuyla ilgili yapılan çalışmalarda en fazla görüşme (%39) tekniği kullanılmıştır. Bunu sırasıyla; ikincil kaynaklar (%36), anket (%17) ve gözlem (%8) tekniği takip etmektedir. Bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama tekniği kullanıldığı için toplam sayılar çalışmaların sayısından farklılık gösterebilmektedir.

Tablo 4. Çalışmalarda Kullanılan Veri Analiz Teknikleri

	Makale	Bildiri	Tez	Toplam
Betimsel analiz	11	5	5	21
İstatistiksel analiz	4	1	6	11
İçerik analizi	5	3	2	10
SWOT analizi	1	1	1	3
Bibliyometrik analiz		1		1

Tablo 4’te konuyla ilgili yapılan çalışmalarda hangi veri analiz tekniklerinin kullanıldığı aktarılmaktadır. Buna göre çalışmalarda elde edilen bulguların analiz edilmesinde en fazla betimsel analiz (doğrudan aktarım) tekniği kullanılmıştır. Bunu sırasıyla istatistiksel analiz ve içerik analizi takip etmektedir. Derleme kapsamında yapılan çalışmalarda analiz tekniği kullanılmadığı için herhangi bir analiz türüne dahil edilmemiştir. Bazı çalışmalarda birden fazla veri analiz tekniği benimsendiği için genel toplam çalışmaların toplam sayısından fazla olabilmektedir.

Şekil 6. Çalışmaların Konularına Göre Dağılımları

Şekil 6’da bağcılık ve turizm kapsamında yapılan çalışmaların işledikleri ana konularına göre dağılımlarına yer verilmektedir. Çalışmalar incelendiğinde, en fazla işlenen konulardan birinin Türkiye’nin ya da daha spesifik bir alt bölgenin bağcılık/bağ/şarap turizmi potansiyelini/durumunu değerlendirdiği (10 çalışma) tespit edilmiştir. Bağcılık ve turizm kapsamında en fazla işlenen konulardan diğeri ise (10 çalışma) bağcılık ve turizm kapsamında yapılan çalışmaların gastronomi turizmi (gastronomi turizminde yeri ve önemi) kapsamında yapıldığı görülmektedir. Bunu, paydaşların (üreticiler, işletmeciler, yerel halk, turistler) bağcılık/bağ/şarap turizmine yönelik tutumlarını (9 çalışma) inceleyen çalışmalar takip etmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalar, turistlerin bağcılık turizmi deneyimleri, bağ/şarap rotası, bağ festivalleri/şenlikleri ve şarap/bağcılık turizmine katılan turistlerin profilleri özelinde yoğunlaşmaktadır. Yapılan çalışmalarda çalışılan konuların görsel olarak daha iyi şekilde aktarılabilmesi için Şekil 7’de kelime bulutuna yer verilmektedir.

Şekil 7. Çalışma Konularının Kelime Bulutu İle Gösterimi

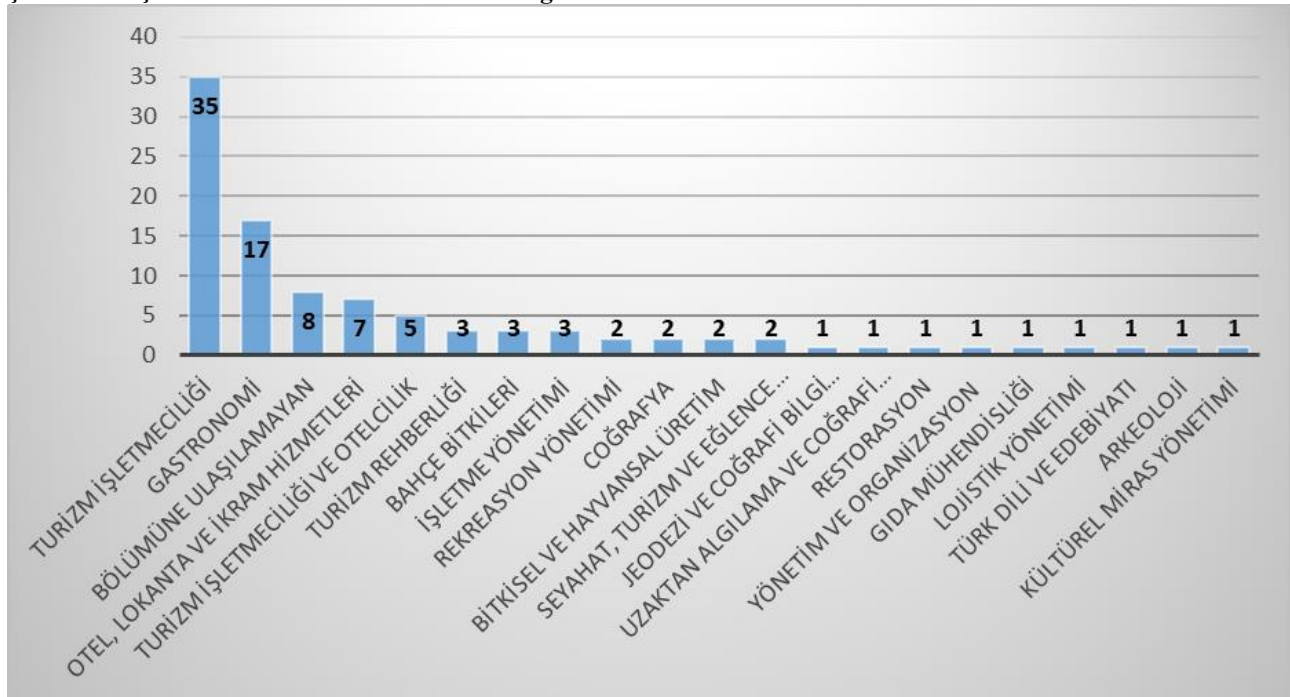

Tablo 5. Konuyla İlgili Çalışma Yapan Yazarların Kurumlara Göre Dağılımları

Kurumlar	Kişi	Kurumlar	Kişi
Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	9	Aksaray Üni.	1
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üni.	7	Ankara Hacı Bayram Veli Üni.	1
Mersin Üni.	6	Bilecik Şeyh Edebali Üni.	1
Anadolu Üni.	6	Erciyes Üni.	1
Kırklareli Üni.	5	Karabük Üni.	1
İzmir Katip Çelebi Üni.	5	İzmir Kavram Meslek Yük.	1
Namık Kemal Üni.	4	Selçuk Üni.	1
Kastamonu Üni.	4	Yaşar Üni.	1
Üniversite Dışı	4	İstanbul Üni.	1
Ondokuz Mayıs Üni.	3	Doğu Akdeniz Üni.	1
İstanbul Ayvansaray Üni.	3	İstanbul Okan Üni.	1
Eskişehir Teknik Üni.	3	Dokuz Eylül Üni.	1
İzmir Ekonomi Üni.	3	Osmaniye Korkut Ata Üni.	1
Uludağ Üni.	2	Koç Üni.	1
İskenderun Teknik Üni.	2	Köln Alman Spor Üni.	1
Yüzüncü Yıl Üni.	2	Ankara Üni.	1
Gaziantep Üni.	2	Bozok Üni.	1
Recep Tayyip Erdoğan Üni.	2	Sakarya Üni.	1
Giresun Üni.	2	Bartın Üni.	1
Muğla Sıtkı Koçman Üni.	2	Harran Üni.	1
Akdeniz Üni.	1	İstanbul Gelişim Üni.	1

Tablo 5’te konuyla ilgili çalışma yapan araştırmacıların kurumlara göre dağılım bilgilerine yer verilmektedir. Türkiye’de 41 farklı üniversiteden 98 araştırmacı konuyla ilgili çalışma yapmıştır. En fazla araştırmacı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde bulunmaktadır. İkinci sırada Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi yer almaktadır. Mersin ve Anadolu Üniversitesin de de konuyla ilgili çalışma yapan 6’şar araştırmacı bulunmaktadır.

Şekil 8. Araştırmacıların Bölümlerine Göre Dağılımları

Şekil 8’de konuyla ilgili çalışma yapan araştırmacıların bölümlerine göre dağılımlarına yer verilmektedir. Buna göre en fazla turizm işletmeciliği bölümüne sahip araştırmacı bulunmaktadır. Bunu sırasıyla; gastronomi ve otel, lokanta ve ikram hizmetleri bölümlerinde çalışan araştırmacılar takip etmektedir. Bununla birlikte bahçe bitkileri, coğrafya, restorasyon, gıda mühendisliği gibi alanlara sahip araştırmacılar da konuyla ilgili çalışma yapmışlardır.

Şekil 9. Bağcılık ve Turizm Kapsamında Yapılan Çalışmalarda Kullanılan Anahtar Kelimeler

Şekil 9'da bağcılık ve turizm kapsamında yapılan araştırmalarda kullanılan anahtar kelimelerin kelime bulutu ile gösterimine yer verilmektedir. Kelime bulutunda en fazla kullanılan anahtar kelimeler daha büyük puntolarla öne çıkmaktadır. Buna göre en fazla kullanılan anahtar kelimeler; şarap turizmi, bağcılık, Türkiye, gastronomi, turizm ve şarap rotasıdır.

Sonuç ve Değerlendirme

Yapılan bu çalışmada, geçmişten günümüze bağcılık ve turizm kapsamında yapılan çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Özellikle yerli alanyazında konuyla ilgili yapılan çalışmaları sistematik olarak ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, genel bir durum değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu bağlamda yapılan bu çalışmanın ilgili alanyazına bağcılık ve turizm kapsamında çalışma yapan ve/veya yapacak olan araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İlgili alanyazın tarandığında konuyla ilgili toplam 61 çalışmaya (32 makale, 10 bildiri, 13 tez ve 6 kitap/kitap bölümü) ulaşılmıştır. Durán Sánchez vd. (2017) Scopus ve WOS veri tabanlarında şarap turizmi ile ilgili yayınları bibliyometrik olarak inceledikleri çalışmalarında, konuyla ilgili toplam 238 makaleye ulaşılmıştır. Ulaşılan 238 makale arasında Türkiye ile ilgili çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda ülkemizin bağcılık ve turizm potansiyeli dikkate alındığında, konuyla ilgili yapılan çalışmaların yetersiz olduğu söylenebilir. Özellikle son yıllarda konuyla ilgili yapılan çalışmalarda önemli artış olduğu görülse de, yapılan çalışmaların derlemeye dayalı çalışmalar olması, konuyla ilgili daha fazla araştırmaya dayalı çalışma yapılma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte, yapılan çalışmaların en fazla Marmara Bölgesi özelinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte farklı bölgelerde bağ bozumu şenlikleri (Yılmaz, 1999), üzümlere yönelik gastronomi rotaları (Acuner ve Keskin, 2022), Süryani şarabı gibi bölgesel şarapları olan (Öz ve Dönmez, 2018) yerlerde birçok faaliyetler ve üretimler yapılmaktadır. Bu gibi faaliyetlerin dikkate alınarak özellikle tüm bölgeleri kapsayacak şekilde çalışmaların yapılması, bağcılık turizmi stratejilerinin geliştirilmesine ve bu yönde oluşturulacak bağ rotaların oluşturulmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca, Türkiye'nin bağcılık alanları ve bağ ürünleri üretim potansiyeli dikkate alındığında, diğer bölgelerde de sahaya dayalı daha fazla araştırma yapılması önerilebilir.

Konuyla ilgili makalelerin yayımlandığı dergilere göre dağılımları incelendiğinde, en fazla makalenin “Journal of Tourism and Gastronomy Studies” dergisinde yayımlandığı belirlenmiştir. En fazla bildirinin ise Ulusal Turizm Kongresinde sunulduğu görülmektedir. Bağcılık ve turizm faaliyetlerinin ülkemiz açısından önemi dikkate alındığında daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu aşikardır. Bu bağlamda bu yönde araştırmaların yapılmasını teşvik etmek için konuyla ilgili dergiler bağcılık ve turizmi konu alan özel sayı çağrısında bulunabilirler. Bununla birlikte bağcılık ve turizm kapsamında konuya ilgi duyan araştırmacıları bir araya getirecek kongre ve sempozyumlar düzenlenebilir. Yine Ulusal Tez Merkezinde konuyla ilgili tezler taratıldığında ise toplam 13 teze ulaşılmıştır. Tezlerden sadece 1 tanesi doktora düzeyinde hazırlanmıştır. Nitekim ülkemizde gerek üniversite sayılarının gerekse konuyla ilgili anabilim dallarının artmasına rağmen hazırlanan tezlerin sayısının az olması dikkat çekicidir. Bu bağlamda konuyla ilgili daha fazla tez çalışmasının yapılması, bilhassa konunun farklı yönlerini ele alan doktora düzeyinde tez çalışmalarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Öte yandan konuyla ilgili yapılacak projelerde (BAP, TÜBİTAK gibi) desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.

Konuyla ilgili 27 nitel, 11 nicel ve 17 derleme şeklinde (6 kitap hariç) çalışma yapılmıştır. Çalışmalarda veri toplamak için ağırlıklı olarak görüşme, ikincil kaynak ve anket teknikleri kullanılmış ve bu verilerin analizinde betimsel, içerik ve istatistiksel analizlerden faydalanılmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda netnografik araştırmaların da yapılması önerilebilir. Bununla birlikte, sosyal bilimlerin kullandığı yöntemler dışında fen bilimlerinin kullandığı araştırma yöntemleri de benimsenerek konuyla ilgili çalışmalar yapılabilir. Özellikle bağcılık ve turizm kapsamında yeni ürün tasarımı, hediyelik ürün tasarımı, yeni ve farklı yiyecek ve içeceklerin geliştirilmesi vb. noktasında farklı araştırma tekniklerine başvurulabilir.

Yapılan çalışmaların spesifik olarak odaklandığı konular incelendiğinde ise bağcılık turizmi potansiyelini belirlemeye yönelik ve ilgili paydaşların ve turistlerin algılarını/tutumlarını belirlemeye yönelik çalışmalar öne çıkmaktadır. Yine sınırlı sayıda olsa da bağcılık faaliyetlerinin gastronomi ve gastronomi turizmi içerisindeki yeri ve önemini inceleyen çalışmalar, turistlerin bağcılık turizmi deneyimlerini ele alan çalışmalar, bağ/şarap rotası, bağ festivalleri/şenlikleri ve turistlerin profillerini inceleyen çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca şarap mirası, bağ turizmi girişimciliği, sürdürülebilirliği ve hizmet kalitesi kapsamında birer çalışma yapılmıştır.

Türkiye üzüm üretimi ve bağ alanları bakımından dünyanın önde gelen ülkeleri arasındadır. Fakat son yıllarda bağ alanlarının azaldığı görülmektedir (Semerci vd., 2015). Önemli bir tarım kolu ve ihracat ürünü olan üzüm yetiştiriciliğinin daha iyi yerlere gelebilmesi için çeşitli teknik konuların yanı sıra turizm ile daha çok anılarak değerlendirilmesi, hali hazırda çeşitlilik bakımından zengin olan ve ülkemizin her yerinde yetiştiriciliği yapılabilen bağcılığın turizmle birlikte turistlerin ilgisini çekebileceği önemli bir konudur. Farklı bölgelerde şarap festivalleri, bağ bozumu şenlikleri, bağcılık turizmi, bağ ve şarap rotaları oluşturmak ve bunlarla ilgili uluslararası makalelerin artırılması ülkemizin de bağcılık ve şarapçılık turizmi potansiyelini ortaya çıkaracaktır.

Araştırma yapılan konularda önceki araştırmaları tanımlamak ve bulmak için kullanılan anahtar kelimeler, herhangi bir veri tabanında belge ararken en çok başvurulmuş faydalı bilgilerdir (Durán Sánchez vd., 2017). Konuyla ilgili yapılan çalışmaların anahtar kelimeleri de analiz edildiğinde, en fazla kullanılan kelimeler; şarap turizmi, bağcılık, Türkiye, gastronomi, turizm ve şarap rotasıdır. Triantafyllou vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada da en çok kullanılan anahtar kelimenin şarap turizmi olduğunu tespit edilmiştir. Sonuç olarak ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarda genel olarak şarap turizmi anahtar kelimesinin ön plana çıktığı ve bu yönde mevcut literatürün genişlediği söylenebilir.

Gelecek yıllarda araştırmacılar farklı bağcılık turizmi destinasyonlarını karşılaştıran, rekabet edebilirliğini inceleyen ve Türkiye'nin potansiyel bağcılık turizmi pazarlarını tespit etmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Bununla birlikte, ülkemizde turistik ürün kapsamında oluşturulabilecek bağ rotalarına yönelik kapsamlı çalışmalar yapılması önerilebilir. Yine bağcılık faaliyetlerinin yaygın şekilde yapıldığı bölgelerde bağ festivalleri ve şenliklerinin geliştirilmesine yönelik, bağcılık ile ilgili müze kurulmasına yönelik çalışmalar bağcılık turizmin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca son yıllarda gastronomi turizmüne yönelik artan talep dikkate alındığında, bağcılık faaliyetlerinden elde edilen ürünlerin (yiyecek ve içecekler) tanıtılması, geliştirilmesi ve turistik ürüne dönüştürülmesine yönelik çalışmalar dikkat çekici olabilir. Öyle ki bağcılık denilince ilk akla gelen şarap dışında farklı gastronomik ürünlerin de öne çıkarılarak ürün çeşitliliği artırılabilir ve diğer rakip destinasyonlara göre rekabet avantajı sağlanabilir. Özışık Yapıcı'da (2021) yapmış olduğu çalışmada, bağcılık faaliyetleri kapsamında elde edilen ürünlerden olan narince bağ yaprağının, üzümün, pekmezin, sirkenin vb. gastronomi turizmüne katma değer sağlayacağını ileri sürmektedir. Benzer şekilde Özgül Katlav vd. (2019) Kapadokya bölgesi kapsamında yapmış oldukları çalışmada, turistlerin bağ alanlarını ziyaret edebileceği, bağ bozumu, pekmez kaynatma, köftür yapımı gibi ürünlerin üretim aşamalarına ve şarap tadımlarına katılmak istediklerini ileri sürmektedirler.

Çalışma yapan araştırmacıların kurumlara göre dağılımları incelendiğinde, en fazla araştırmacı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesinde bulunmaktadır. Konuyla ilgili çalışma yapan araştırmacıların bölümlerinin dağılımı ise en fazla turizm işletmeciliği bölümü ile gastronomi ve mutfak sanatları bölümüdür. Sınırlı sayıda da olsa bahçe bitkileri, coğrafya, restorasyon, gıda mühendisliği gibi alanlara sahip araştırmacılar tarafından konuyla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Genel olarak turizm alanında çalışma yapılmasına rağmen farklı uzmanlık alanlarına sahip kişilerin çalışmalar yapmış olması bağcılık/şarapçılık turizminin multidisipliner bir alan olduğunun göstergesidir. Yapılan çalışmaların 8 tanesi tek yazarlı iken geri kalanı ise ortak yazarlıdır. Gelecek yıllarda yapılacak araştırmalarda konuyla ilgili farklı bakış açılarına sahip olabilmek için farklı bölümlere ve uzmanlıklara sahip araştırmacıların daha fazla ortak çalışmalar yapması önerilebilir. Konunun tarım, turizm, bağcılık, şarapçılık, gastronomi, gıda, ekonomi, yönetim, sosyoloji, işletme, pazarlama, coğrafya gibi pek çok disiplini yakından ilgilendirmesi farklı alanlardan araştırmacıların bu alanda araştırma yapmasını gerekli kılmaktadır.

Kaynakça

- Acuner, E. ve Keskin, C. (2022). Gastronomi turizmi kapsamında lezzetin izinde kokulu üzüm. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 255-271.
- Ağaoğlu, Y. S. (1999). *Bilimsel ve uygulamalı bağcılık (Asma Biyolojisi)*. Ankara: Kavaklıdere Eğitim Yayınları.
- Akşit, İ. (1981). *Hititler. Türkiye'nin tarih hazineleri orta anadolu uygarlığı*. İstanbul: Sandoz Yayınları.
- Akyürek, S. ve Karabulut, B. (2017). Gümüşhane ilinin agro-turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5(13), 1737-1743.
- Andrés, A. (2009). *Measuring academic research how to undertake a bibliometric study*. Oxford: Chandos Publishing.
- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), (2022). FAOSTAT. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL/visualize> (Erişim tarihi, 02.03.2022)
- Çeken, H., Dalgın, T. ve Çakır, N. (2012). Bir alternatif turizm türü olarak kırsal turizmin gelişimini etkileyen faktörler ve kırsal turizmin etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 11-16.
- Durán Sánchez, A., Del Río Rama, M. D. L. C. ve Álvarez García, J. (2017). Bibliometric analysis of publications on wine tourism in the databases Scopus and WoS. *European Research on Management and Business Economics (ERMBE)*, 23(1), 8-15.
- Duran, E., Eryücel, Ö. ve Özcan, Z. (2019). Şarap üretimi ve tüketiminin Türkiye turizmindeki yeri: Kadim Anadolu bağ rotası başlangıç noktası olarak Çanakkale örneği. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 8(1), 70-83.

- Erhan, K. (2021). Tekirdağ ilinde bağcılık ve bağ turizmi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26(45), 125-138.
- Gómez, M., Pratt, M. A. ve Molina, A. (2019). Wine tourism research: A systematic review of 20 vintages from 1995 to 2014. *Current Issues in Tourism*, 22(18), 2211-2249.
- García-Rodea, L. F., Thomé-Ortiz, H., Espinoza-Ortega, A. ve de Alcántara Bittencourt-César, P. (2022). Viniculture and Tourism in the New World of Wine: a literature review from the American continent. *Wine Economics and Policy*.
- Hall, C. M. (2011). Publish and perish? Bibliometric analysis, journal ranking and the assessment of research quality in tourism. *Tourism Management*, 32, 16–27.
- Hall, C. M. ve Macionis, N. (1998). Wine tourism in Australia and New Zealand. In: R. W. Butler, J. C. M. Hall ve M. Jenkins (Eds.). *Tourism and recreation in rural areas*. England: John Wiley & Sons, ss. 197–221.
- Hall, C. M. ve Mitchell, R. (2000). Wine tourism in the Mediterranean: A tool for restructuring and development. *Thunderbird International Business Review*, 42(4), 445-465.
- Huang, H. T. (2000). Fermentations and food science. In: J. Needham (ed.). *Science and civilisation in China. Biology and biological technology*. Cambridge: Cambridge University Press. XXVII, 741 s.
- Janick, J. (2000). Ancient Egyptian agriculture and the origins of horticulture. *Paper presented at the International Symposium on Mediterranean Horticulture: Issues and Prospects* 582. 23-39, 29 Ekim 2000. Cairo, Mısır
- Karakayalı, Z. ve Kanca, B. (2021). Giresun’da şarap turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 9(2), 1339-1355.
- Kasaroğlu, K., Akdeniz, A., Toktaş, Y., Eris T. ve Kömürcü Sarıbaş, S. (2021). Ulusal alanyazında şarap turizminin değerlendirilmesi ve Türkiye şarap turizminde yeni bir ürün olarak bağ rotaları: Urla Bağ Yolu örnek olay incelemesi. *Van YIU İİBF Dergisi*, 6(12), 172-194.
- Kiracı, M. A. ve Şenol, M. A. (2017). Türkiye bağcılığında ekonomik durum analizi. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(Kapadokya Ulusal Bağcılık Çalıştayı Özel Sayı), 122-131.
- Köse, B. ve Çelik, S. A. (2017). Dünyada ve Türkiye’de bağcılık turizmi. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 29-34.
- Oraman, M. (1965). Arkeolojik buluntuların ışığı altında Türkiye bağcılığının tarihçesi üzerinde araştırmalar-I. *Ankara Ün. Ziraat Fak. Yıllığı*, 15(2), 96-108.
- Oraman, M. (1972). Bağcılık tekniği II. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları*, No: 470.
- Orhan, D. D., Ergun, F., Orhan, N. (2011). Anadolu medeniyetlerinde asma (*Vitis vinifera* L.). *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 30(50), 69-80.
- Oyan, S. ve Akdağ, G. (2020). Farklı şarap destinasyonlarını ziyaret eden turistlerin mukayesesi: Portekiz ve Türkiye şarap rotaları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 2785-2801.
- Öz, H., ve Dönmez, B. (2018). Yerel gıda ve coğrafi işaretleme kapsamında Süryani şarabının değerlendirilmesi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 260-269.
- Özgül Katlav, E., Yönet Eren, F. ve Tuna, M. (2019). Kapadokya’da bağcılığın gastronomi turizmi açısından değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(3), 2167-2186.
- Özişik Yapıcı, O. (2021). Coğrafi işaretli ürün Erbaa Narince Bağ Yaprağı’nın gastronomi turizmi kapsamında değerlendirilmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(77), 3153-3163.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics?. *Journal of Documentation*, 24, 348-349.
- Rachão, S. A. S., de Jesus Breda, Z., de Oliveira Fernandes, C. ve Joukes, V. N. P. M. (2021). Drivers of experience co-creation in food-and-wine tourism: An exploratory quantitative analysis. *Tourism Management Perspectives*, 37, 100783.
- Santos, V., Ramos, P., Sousa, B. ve Valeri, M. (2022). Towards a framework for the global wine tourism system. *Journal of Organizational Change Management*, 35(2), 348-360.
- Semerci, A., Kızıltuğ, T., Çelik, A., ve Kiracı, M. (2015). Türkiye bağcılığının genel durumu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 42-51.
- Triantafyllou, G., Toanoglou, M., Eirini, S. ve Kaurav, R. P. S. (2020). How Web of Science is shaping the researches on publications on wine tourism: Bibliometric analysis approach. *Journal of Tourism Quarterly*, 2(3-4), 67-78.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2022). <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=92&locale=tr> (erişim tarihi, 02.03.2022)
- Ünal, M. S., Sağlam, H., ve Kırkaya, H. (2019). Şırnak ili İdil ilçesinde yetiştirilen mahalli üzüm çeşitlerinin değerlendirilme şekilleri. *Bahri Dağdaş Bitkisel Araştırma Dergisi*, 8(1), 158-162.
- Var, T., Kaplan, M. D. ve Yurt, O. (2006). Challenges and opportunities of developing wine tourism in a small community in Turkey. *e-Review of Tourism Research (eRTR)*, 4(1), 9-18.

- Yeşilyurt, H. ve Koçak, N. (2018). Yerel halkın turizm gelişimine yönelik desteğini inceleyen makalelerin bibliyometrik incelemesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 Özel Sayısı, 191-206.
- Yılmaz, İ. ve Akay, E. (2020). Özel ilgi turizminde şarap turizmi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 13(2), 83-94.
- Yılmaz, M. (1999). Mezar steli betimlemelerine göre İsauria Bölgesinde bağcılık ve bağbozumu şenlikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(4), 357-381.